

Posudek bakalářské/magisterské diplomové práce
Posudek - Závěrečná práce - CŽV

Student: Tereza TYKALOVÁ

Obor: ČJ - NJ

Název práce v českém jazyce:

„Nebylo léto / Byl jsi Ty“ Postava Pavla Buksy v díle Violy Fischerové

Název práce v anglickém jazyce:

„It wasn't the season of summer. It was the season of you.“ Pavel Buksa in Viola Fischerová's oeuvre

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Neumann, Ph.D.

Oponent práce: PhDr. Josef Peterka, CSc.

Bakalariantka Tereza Tykalová si za cíl své BP kladla literárně-básnické pojetí či ztvárnění „biografického faktu“, jímž je v případě básničky Violy Fischerové úmrtí milovaného člověka. Na příkladu jejího debutového titulu (ale i díla jakožto lineárně se odvíjejícího komplexu-příběhu), sbírky *Zádušní básně za Pavla Buksu*, autorka práce usiluje pojmenovat motivy a témata stejně jako stěžejní prostředky básnického výrazu, jimiž je – můžeme-li to tak říci – postava Pavla Buksy prezentována.

Studentku je třeba vyzdvihnout za objasnění volby tématu BP, jímž byl pro ni popud jakéhosi podceňování úlohy ženy-básničky ze strany reflexí literárně-historických, jež se pak odrážejí v absenci žen-básniček ve výuce literatury na všech stupních vzdělávání. Další dílčí motivací (z níž plyne také „zisk“ v podobě hutnosti jedné sledované linie práce) je uvědomění si kompaktnosti díla V. Fischerové se zřetelem na fascinaci stářím a smrtí, což umožňuje Tereze Tykalové odvyprávět příběh její poezie v lineární následnosti (na pozadí čehož je ale autorka BP zároveň schopná diachronních průhledů) a sledovat soustředěně drobné nuance nejen týkající se těchto klíčových motivů, ale současně s tím sledovat příběh proměn vztahu mezi ženským lyrickým subjektem a postavou muže, milovaným a již nežijícím partnerem.

Silnou stránkou koncepce práce je kontextualizace díla V. Fischerové v dějinách české literatury, s čímž se bakalariantka vypořádává kriticky a objektivně, čímž mám na mysli zařazení V. Fischerové ke spirituálnímu proudu literatury po r. 89. Objevná je též snaha studentky poukázat na tematické průsečíky a rozdíly s poezií žen-básniček, jež ve svých textech promítají obdobnou životní zkušenost, či na nepodobnost s osudy jiných exilových autorů, jež se zrcadlí např. absentujícím vztahem, steskem po domově či obecně chybějícími motivy spjatými s emigrací.

Problematickou, resp. koncepčně nejasnou částí práce je kapitola o fenoménu

básnického fikčního světa vycházející z teorie lyrického subjektu, již rozpracoval v české literární vědě M. Červenka. Zde dochází k protichůdnosti: na jedné straně si je studentka vědoma, že – a zde by měla tato teorie své opodstatnění – nelze zaměňovat empirického autora za lyrický subjekt díla, na straně druhé je jednoznačné (a sama studentka to dokládá v práci pasážemi o „autokomentářích“ V. F. ke své poezii), že autorčiny verše jsou, cituji z práce, „značně inspirovány jejím osobním životem“. Práce se tak metodologicky ocitá na rozcestí – pojem či kategorie lyrického subjektu byla „zavedena“ rozhodně nikoliv jako výraz individuálního, niterného prožitku, seberefektujícího „já“, avšak jako reakce na moderní básnictví, jehož dominantou je spíše estetické působení než emocionální a expresivní vrstva textu. Je-li tedy básnění V. F. prolno s biografickými okolnostmi, pak je plodná právě tato linie autorské instance jako interpretačního klíče. A na straně druhé: studentka by se ve své práci věnovala výhradně gestaci lyrického subjektu (tedy jakéhosi příběhu napříč celou tvorbou VF), přičemž by mohla vysledovat pohyby, vztahy mezi vnitrotextovými subjekty, možnosti apostrofování, oslovení, sebeoslovení apod. Nelze však studentce míti za zlé, že se ve své práci na toto stále ještě dosti nejasné pole bádání ohledně podstaty lyrického subjektu odhodlala, ba právě naopak.

Autorka práce závěrem přichází ke zjištění, do jak nepřeborných množství valér je vetkána v básních Fischerové smrt, stáří, proces stárnutí, jak ty jsou vztaženy k časoprostoru subjektu (sic!) a jak se promlouvající vztahuje k nim. Je v tomto kontextu zajímavé, že (viz sb. Písečné dítě) onen vztah ke smrti a se smrtí „neputuje“ básněmi V. Fischerové po logické vývojové ose (šok ze smrti, reflexe, vyrovnávání se, smíření se s osudem). Dalším podstatným závěrem je, že T. Tykalová s citlivým porozuměním pro obměňující se výrazové prostředky poezie a především motivickou výstavbu ohledává vnitřní i vnější obrysy mužské postavy (jíž ozřejmuje na pozadí lyriky narativního typu, příběhovosti a celkově lyrickoepické utvořenosti textu) Pavla Buksy, případně druhého z předčasně zemřelých partnerů, Josefa Jedličky, případně vůbec jakýsi blíže neidentifikovatelný subjekt rodu mužského, které prolínají celým dílem Violy Fischerové. Je jen ku škodě (a samozřejmě to v plné míře ani rozsah práce neumožňuje) že studentka nerozvinula detailně své úvahy o „charakteristickém minimalistickém stylu“ básnířčině, což by vhodně doplňovalo metodiku práce s lyrickým subjektem, který je mj. charakterizován také skrze hru s formou, tvarem...

Kladný dojem z práce sráží gramatické chyby a absence autokorektury, kdy je místy čtenáři bráněno v základnímu porozumění (chybějící slova, překlepy...). Po stránce odborného pojetí hodnotím práci jako velmi dobrou (což nemyslím jako klasifikační stupeň) a navrhuji ji k obhajobě.

Námět k diskusi při obhajobě:

1. Je-li, jak v práci na s. 28 uvádíte, čtenáři poezie V. Fischerové poskytnut bohatý pragmatický kontext, k čemu nám slouží kategorie lyrického

subjektu? Nevystačili bychom si s představou mluvčí-persony blízké empirickému autorovi, ztotožnitelné s ním?

V Praze dne28. 8. 2021.....

.....

Podpis